

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

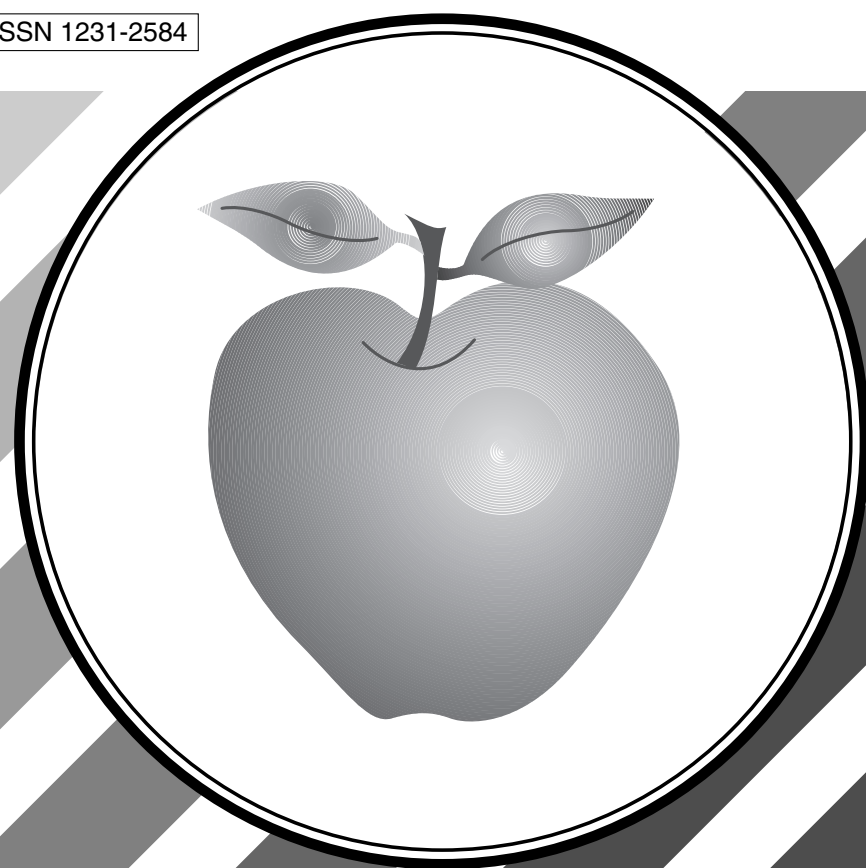
INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
21

RYNEK OWOCÓW I WARZYW

stan i perspektywy

ISSN 1231-2584

**ANALIZY
RYNKOWE**

LISTOPAD 2002

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja i rynek owoców
 1. Produkcja – *J. Świetlik*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka, I. Szczepaniak*
 3. Handel zagraniczny – *B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*
- III. Produkcja i rynek warzyw
 1. Produkcja – *J. Świetlik*
 2. Przetwórstwo – *B. Nosecka*
 3. Handel zagraniczny – *B. Nosecka*
 4. Ceny detaliczne i spożycie – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świątokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr Bożena Nosecka

• Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 553

dr inż. Ewa Rosiak

• Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

mgr Iwona Szczepaniak

• Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 770

mgr inż. Jan Świetlik

• Samodzielna Pracownia Ekonomiki Ogrodnictwa IERiGŻ •
Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 470

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 12.11.2002 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w lipcu 2003 r.

REASUMPCJA

1. Według ocen GUS z września zbiory owoców wyniosły w 2002 r. ok. 3,1 mln ton wobec 3,4 mln ton w roku poprzednim. Najbardziej obniżyła się produkcja jabłek i truskawek. Mniejsze były także zbiory śliwek, porzeczek i agrestu. Rekordowa była natomiast produkcja gruszek, czereśni oraz malin, a od bardzo wysokiej z roku poprzedniego nie odbiegała produkcja wiśni. W 2002 r. produkcja warzyw gruntowych obniżyła się wg GUS o 14,3% i wyniosła 4,5 mln ton. Spadły zbiory wszystkich, poza pomidorami, podstawowych gatunków warzyw, a najbardziej obniżyła się produkcja kalafiorów oraz marchwi i buraków¹. W 2002 r. zbiory warzyw spod osłon szacowane są na 385 tys. ton wobec 380 tys. ton w roku poprzednim. Zwiększą się zbiory pomidorów. Natomiast utrzyma się obserwowana od 1999 r. tendencja spadkowa w produkcji uprawianych pod osłonami ogórków.

2. W 2002 r. ceny większości owoców były wyższe niż w roku poprzednim. Niższe były jedynie ceny skupu gruszek, porzeczek czarnych i czereśni. Bardzo istotny wpływ na wzrost cen truskawek, porzeczek czerwonych i agrestu miało, obok spadku zbiorów, duże zapotrzebowanie na te owoce i ich przetwory na zagranicznych rynkach zbytu. Ten sam czynnik zdecydował o dwukrotnym w stosunku do roku poprzedniego zwiększeniu cen skupu wiśni. Ceny jabłek przemysłowych zwiększą się w sezonie 2002/03, w porównaniu z sezonem poprzednim, z 0,14 do 0,18-0,20 zł/kg, a ceny jabłek deserowych z ok. 0,8 do 0,9 zł/kg². Spośród warzyw gruntowych zdecydowanie niższe niż w 2001 r. były ceny skupu pomidorów i ogórków. W sezonie 2002/03 niższe niż w 2001/02 r. mogą być też ceny cebuli, natomiast przypuszczalnie wyższe będą ceny warzyw kapustnych i korzeniowych. W 2002 r. niższe niż w roku poprzednim będą ceny warzyw uprawianych pod osłonami, w tym przede wszystkim pomidorów. W bieżącym sezonie wzrosły zatem dochody producentów większości owoców a także producentów warzyw kapustnych i korzeniowych. Pogorszy się natomiast sytuacja dochodowa producentów

warzyw ciepłolubnych, cebuli oraz warzyw uprawianych pod osłonami.

3. W sezonie 2002/03 przetwórstwo zagospodaruje ok. 2,2 mln ton owoców wobec 2,4 mln ton w sezonie poprzednim, a udział przetwórstwa w zbiorach utrzyma się na poziomie ok. 70%. Przetwórstwo warzyw wyniesie ok. 850-860 tys. ton, wobec 870 tys. ton w 2001/02 r.

Łączna produkcja przetworów owocowych i warzywnych w sezonie bieżącym prognozowana jest na ok. 2,3 mln ton wobec 2,2 mln ton w 2001/02 r. Decydujące będzie tu utrzymanie tendencji wzrostowej w produkcji większości przetworów gotowych, a przede wszystkim soków pitnych i napojów oraz warzywnych konserw i marynat. Produkcja wyrobów gotowych, ze względu na możliwość zastosowania importowanych surowców, nie jest bezpośrednio zależna od zbiorów krajowych. Wzrośnie także, w wyniku dużej podaży surowca, produkcja koncentratu pomidorowego. Obniży się natomiast produkcja mrożonych warzyw i owoców oraz koncentratu jabłkowego. Przewiduje się, że produkcja zagęszczonego soku jabłkowego wyniesie ok. 190-195 tys. ton, wobec rekordowego poziomu 205 tys. ton w 2001/02 r. Produkcja mrożonych owoców spadnie z 345 do 295 tys. ton, a decydujące będzie tu obniżenie produkcji mrożonych truskawek. Produkcja mrożonych warzyw obniży się z rekordowego poziomu 320 do 310 tys. ton. Do zmniejszenia produkcji warzyw mrożonych przyczyni się mniejsze niż w roku poprzednim zapotrzebowanie na te produkty na zagranicznych rynkach zbytu. W wyniku systematycznego wzrostu produkcji zwiększa się na rynku gotowych przetworów owocowych i warzywnych przewaga podaży nad popytem, co prowadzi do zwolnienia tempa wzrostu ich cen zbytu. Konkurencja firm przetwórczych o pozycję na rynku poszczególnych produktów prowadzi do koncentracji produkcji i do poprawy efektywności wytwarzania. W konsekwencji w 2001 r. wyniki finansowe przedsiębiorstw przemysłu owocowo-warzywnego były znacznie lepsze niż w latach poprzednich, a w 2002 r. jednostki przetwórcze od-

notują dalszą poprawę sytuacji finansowej.

4. W sezonie 2002/03 łączne wpływy z eksportu owoców, warzyw i ich przetworów prognozowane są na 755 mln USD wobec 693 mln USD w sezonie poprzednim. Natomiast wydatki na import obniżą się z 762 do 740 mln USD. W rezultacie po raz pierwszy od czterech lat saldo obrotów całą tą grupą towarową może być dodatnie na poziomie 15 mln USD. W sezonie 2001/02 ujemne saldo obrotów wyniosło 69 mln USD. W sezonie bieżącym wyższe niż w roku poprzednim będą przede wszystkim wpływy z eksportu owoców mrożonych. Przewiduje się, że wyniosą one ok. 245 mln USD wobec 183 mln USD w 2001/02 r. Zdecyduje o tym zwiększenie cen eksportowych niemal wszystkich mrożonych owoców, głównie mrożonych wiśni i truskawek. Z tych samych powodów w 2002 r. zwiększyła się też wartość sprzedaży schłodzonych owoców miękkich. Wzrost cen eksportowych wpłynie również, mimo mniejszych rozmiarów sprzedaży, na zwiększenie wpływów z eksportu koncentratu jabłkowego. W sezonie bieżącym, w wyniku systematycznej odbudowy eksportu do krajów Europy Środkowo-Wschodniej, wzrośnie wolumen i wartość eksportu większości gotowych przetworów owocowych i warzywnych, głównie dżemów i warzywnych konserw. Wzrost eksportu przetworów goto-

¹ Zdaniem autorów spadek zbiorów warzyw w bieżącym roku w stosunku do roku poprzedniego był znacznie mniejszy od wynikającego z szacunków GUS. Wobec bardzo korzystnych cen skupu warzyw po zbiorach ubiegłorocznych, ekonomicznego uzasadnienia nie znajduje spadek powierzchni uprawy większości z nich w 2002 r. Wydaje się, że bardzo duży spadek arealu warzyw w roku bieżącym wynika z uwzględnienia w ocenie powierzchni zasiewów wstępnych wyników Powszechnego Spisu z 2002 r. Wyniki Spisów Powszechnych korygują oceny i szacunki dokonywane przez GUS w latach nie objętych badaniem powszechnym. Istotnego spadku zbiorów w bieżącym roku nie potwierdza kształtowanie się ich cen jesienią. W październiku 2002 r. ceny większości warzyw zbliżone były do notowanych w październiku 2001 r., a zdecydowanie niższe były ceny cebuli.

² Według notowań w spółdzielniach ogrodniczych.

wych wynika w dużym stopniu z poszukiwania możliwości zbytu na rynkach zagranicznych w sytuacji zahamowania popytu na rynku krajowym. Ceny w eksporcie gotowych przetworów nie odbiegają znacznie od notowanych na rynku krajowym. W sezonie 2002/03 obniżą się natomiast wpływy z eksportu mrożonek warzywnych, większości warzyw świeżych, a także jabłek. Spadek wpływów z eksportu warzyw mrożonych wynikał będzie z obniżenia bardzo wysokiego poziomu z 2001/02 r. cen w eksporcie do krajów UE, a jabłek – ze spadku rekordowego w sezonie poprzednim eksportu (364 tys. ton).

Na obniżeniu wydatków na import zaważy spadek wartości przywozu bananów, winogron, zagęszczonych soków pomarańczowych a także pomidorów i ich przetworów

(przede wszystkim pomidorowego koncentratu). Import większości pozostałych produktów ogrodniczych, w tym owoców cytrusowych nie będzie znacznie odbiegał od notowanego w 2001/02 r. Ceny większości importowanych produktów, z uwagi na spadek podaży w głównych rejonach produkcji, przekraczały będą poziom z sezonu poprzedniego, stąd spadek wydatków na przywóz będzie mniejszy niż jego rozmiarów. W sezonie 2002/03, w wyniku przede wszystkim wzrostu wartości eksportu mrożonych owoców, poprawi się dodatkowo saldo w obrotach handlu zagranicznego produktami ogrodniczymi i ich przetworami z krajami Unii Europejskiej. Zwiększy się też przewaga eksportu nad importem w obrotach z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Mimo zmniejszenia importu, na bardzo wysokim poziomie (ok. 250 mln USD) utrzyma

się ujemne saldo w obrotach z krajami rozwijającymi się.

5. W sezonie 2002/03 owoce i ich przetwory relatywnie podrożeją względem pozostałych produktów żywnościowych. Niższy od stopy wzrostu cen żywności może być natomiast wzrost cen warzyw. Przeciętne spożycie warzyw i ich przetworów obniży się wg bilansu ze 121 do 103 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca (uwzględniając poziom zbiorów wykazywany przez GUS), natomiast spożycie owoców spadnie z ok. 50 do 46 kg. Zmniejszy się przede wszystkim konsumpcja owoców jagodowych, śliwek, ale także owoców południowych. Spożycie jabłek nie powinno znacznie odbiegać od notowanego w 2001/02 r. i wyniesie (biorąc za podstawę wyniki badań budżetów gospodarstw domowych) ok. 22 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

SUMMARY

1. According to the Central Statistical Office (CSO) estimations as of September 2002 fruit crops totalled 3,1 mio tons versus 3,4 mio tons in the year 2001. The deepest decline concerned the production of apples and strawberries. In addition, the production of plums, berries and gooseberry showed some decline. On the other hand, the production of pears, sweet cherries and raspberries reached a record level, while the production of cherries was close to a very high level recorded last year. Ground vegetable crop in the year 2002 totalled 4,5 mio tons and was lower by 14,3% than in the year 2001. Except of tomatoes, decline in production concerned all main vegetables, in particular cauliflowers, carrots and beets. The production of vegetables out of covers in the year 2002 is estimated at 385 thousand tons versus 380 thousand tons in the previous year, including increase in the production of tomatoes and continuing decline in cucumber production.

2. The prices of majority of fruits in the year 2002 exceeded the level observed in the previous year. A decline was observed only in case of pears, black currant and sweet cherries. Growing demand on foreign markets and lower crops contributed to increase in the prices of strawberries, red currant and goose berry. Due to the same factors the prices of cherries doubled. The prices of apples for processing and table apples in the season of 2002/03 are expected to increase from 0,14 PLN/kg in the previous season to 0,18-0,20 PLN/kg and from about 0,8 PLN to 0,9 PLN/kg² respectively. Regarding ground vegetables, the prices of tomatoes and cucumbers are significantly lower than in the year 2001. Moreover, the prices of onions are likely to decline in the season of 2002/03. On the other hand the prices of cabbage and root vegetables may exceed the level observed in the previous season. The prices of vegetables grown under covers (in particular tomatoes) in the year 2002 fluctuate at lower level than it was in the year 2001. Therefore, the incomes of majority of fruit producers and the producers of cabbage and root vegetables increased this season, while the producers of onions and the vege-

tables grown under covers face declining incomes.

3. In the 2002/03 season processing industry will utilise about 2,2 mio tons of fruits versus 2,4 mio tons processed in the previous season. The share of fruits processed in total crops will remain unchanged at 70%. The processing of vegetables is likely to total some 850-860 thousand tons versus 870 thousand tons last season.

Total production of fruit and vegetable products in the current season is forecast at about 2,3 mio tons (2,2 mio tons in 2001/02). An upward tendency in the production of majority of ready-to-eat products (mainly juices, beverages and canned food and marinates) was of key importance in this respect. The production of such products does not rely directly on the size of domestic crops. There is also a possibility of manufacturing of imported substitutes. Reflecting bulk supplies of raw material, the production of tomato concentrate is expected to increase. The production of frozen fruits and vegetables is likely to decline. The production of apple concentrate also is forecast to decline from a record level of 205 thousand tons in the 2001/02 season to 190-195 thousand tons in the current season. The production of frozen fruits is forecast to decline from 345 to 295 thousand tons because of poor strawberry crops this season. Reflecting declining demand on international markets, the production of frozen vegetables is expected to decline from a record level of 320 thousand tons in 2001/02 to 210 thousand tons. In effect of regular increase in the production of ready-to-eat products, the market surplus is growing, which leads to a decline in the rate of sale prices growth. The competition between the processors and manufacturers leads to a concentration of the production and to an improvement of the production efficiency. In consequence, fruit and vegetable processing sector in the year 2001 showed a remarkable improvement of financial performance. In the year 2002 the situation in this regard keeps improving.

4. Total revenue on exports of fruits and vegetables in the 2002/03 season are forecast at 755 mio USD ver-

sus 693 mio USD in the previous season, while total expenditure on imports are expected to total 740 mio USD versus 762 mio USD. Therefore, the balance of foreign trade for the first time since 4 years may turn positive (15 mio USD versus -69 mio USD in 2001/02). The growth in export revenue will concern in particular frozen fruits (245 mio USD versus 182 mio USD in 2001/02). The growth will be caused by increasing export prices of frozen fruits, mainly cherries and strawberries. The same factor led to increase in export value of chilled fruits in the year 2002. Despite lower volume, higher export prices will lead to increase in the revenue on export of apple concentrate. Mirroring a systematic recovery of the trade with CEEC's, overall exports of ready-to-eat fruit and vegetable products will increase in terms of volume and value. The increase in exports of such products largely results from seeking new foreign markets when the domestic market development has been hampered. The revenue on the export of frozen vegetables, majority of fresh vegetables and apples in the 2002/03 season are expected to decline, which would result from lower prices in export to the EU and decline from a record level of 364 thousand tons in case of apples.

The decline in the expenditure on imports will reflect mainly decline in the value of imported bananas, grapes, condensed orange juices and tomatoes and tomato products (tomato concentrate). The imports of other

¹ According to the authors of the report decline in vegetable crops this year was significantly smaller than estimated by the CSO. Having very favourable price level after last year's crop there is no economic justification for such deep reduction in area planted in the year 2002. It seems that such decline results from taking into account preliminary results of the Agricultural Census conducted in the year 2002. The results of Agricultural Census justify estimations done by the CSO in the years not covered with the Census. However, decline in production this year is not reflected in the prices observed in the autumn. The prices of majority vegetables recorded in October 2002 were close to the level observed a year ago and the prices of onions were significantly lower.

² According quotations of horticultural co-operatives.

products, including tropical fruits, are likely to remain close to the level observed in the 2001/02 season. Reflecting tightening supplies in main production regions, the prices of majority of imported products will exceed the level observed in the season of 2001/02. Therefore the decline in import expenditure will be lower than in its volume. In result of the increase in the value of exported frozen fruits, the positive balance of trade with the EU in the season of 2002/03 is forecast to improve. The surplus of exports

over imports in trade with CEEC's is expected to increase. In spite of decrease in imports, the negative balance of trade with developing countries will remain unchanged at the level of 250 mio USD.

5. Fruits and fruit product prices in the 2002/03 season are expected to grow in relation to other food products. On the other hand, the growth of vegetable prices may lag behind the rate of food product prices. According to the balance sheet data, per

capita consumption of vegetables and vegetable products is forecast to decline from 121 to 103 kg (taking into account the crop level indicated by the CSO), while the consumption of fruits is likely to decline from circa 50 to 46 kg. The decline in consumption would concern mainly berry fruits, plums and tropical fruits. The consumption of apples is likely to remain close to the level observed in the 2001/02 season (about 22 kg per capita according to household budget survey).

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek cukru /22/ • grudzień 2002,
2. Popyt na żywność /3/ • grudzień 2002,
3. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /16/ • grudzień 2002,
4. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /23/ • kwiecień 2003,
5. Rynek pasz /13/ • kwiecień 2003,
6. Rynek mleka /24/ • kwiecień 2003,
7. Rynek ziemniaka /23/ • kwiecień 2003,
8. Rynek drobiu i jaj /23/ • maj 2003,
9. Rynek mięsa /24/ • maj 2003,
10. Rynek zbóż /24/ • czerwiec 2003,
11. Rynek rzepaku /23/ • czerwiec 2003,
12. Rynek owoców i warzyw /22/ • lipiec 2003,
13. Rynek ziemi rolniczej /6/ • lipiec 2003.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2002 roku wynosi 32 zł.
Cena zeszytu: w edycji wiosennej – 15 zł, w edycji jesiennej – 17 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks·22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
